

Kommunövergripande tillämpningsanvisning - Undersöka, bedöma och analysera risker

Till Riktlinje för intern säkerhet och Riktlinjer arbetsmiljö och hälsa
– hållbart arbetsliv

Dokumenttyp: Kommunövergripande tillämpningsanvisning

Antaget av: Kommundirektör, 2024-03-18

Senast reviderat: Handläggare, redaktionell ändring 2024-04-19

Giltighetstid: Gäller tills vidare

Diarienummer: KS 2022-387

Dokumentansvarig: Kommundirektör och HR-direktör

Adresserat till: Samtliga förvaltningar och Lejonfastigheter

Tidpunkt för aktualitetsprövning:

Relaterade styrdokument: Riktlinje för intern säkerhet, Riktlinjer arbetsmiljö och hälsa – hållbart arbetsliv, Riktlinjer för lokalförsörjning

Sökord: riskanalys, riskbedömning, kombinerad riskanalys/riskbedömning, inventering, säkerhetsinventering, brandskyddsinventering, risker, arbetsmiljö, säkerhet

Innehållsförteckning

1. Inledning	4
2. Syfte och avgränsning.....	4
3. Koppling mellan arbetsmiljöarbetet och säkerhetsarbetet	5
3.1 Vad ska skyddas?	5
3.2 Arbetsprocess SAM.....	5
4. Undersöka	6
4.1 Två inventeringsverktyg.....	6
4.1.1 Medverkande i en inventering	7
4.1.2 Genomförande steg för steg.....	7
4.2 Säkerhetsinventering	7
4.2.1 När ska en säkerhetsinventering genomföras?	8
4.2.2 Omfattning	8
4.2.3 Säkerhetsinventeringen som en del i att undersöka risker för våld och hot i arbetsmiljön	8
4.3 Brandskyddsinventering	8
4.3.1 När ska en brandskyddsinventering genomföras?	9
4.3.2 Omfattning	9
4.3.3 Brandskyddsinventering som en del i den fysiska skyddsronen	9
5. Analysera/bedöma risker.....	9
5.1 Riskbedömning (arbetsmiljö)	10
5.1.1 Riskbedömning före förändring av verksamheten.....	10
5.1.2 Medverkande i en riskbedömning.....	11
5.1.3 Genomförande steg för steg.....	11
5.2 Kombinerad riskanalys/riskbedömning	11
5.2.1 När ska en kombinerad riskanalys/riskbedömning genomföras?	12
5.2.2 Omfattning	12
5.2.3 Medverkande i en kombinerad riskanalys/riskbedömning.....	12
5.2.4 Genomförande steg för steg.....	13
6. Åtgärda risker och följa upp.....	13
7. Fördjupad riskanalys inom säkerhet.....	14

1. Inledning

Kommunens säkerhetspolicy konkretiseras i *Riktlinje för intern säkerhet* när det gäller kommunens interna säkerhetsarbete inom organisationen. Däri uppdrar kommunstyrelsen åt kommundirektören att fastställa en tillämpningsanvisning för riskinventering och riskanalys. I samma riktlinje framgår också att målsättningen är att samordna det systematiska säkerhetsarbetet med det systematiska arbetsmiljöarbetet. Kommunens inriktning när det gäller arbetsmiljöarbetet konkretiseras i *Riktlinjer för arbetsmiljö och hälsa - hållbart arbetsliv*.

En gemensam nämnare i båda processerna är att undersöka, bedöma och hantera risker i verksamheten och på arbetsplatsen.

Med *risk* avses möjligheten att drabbas av en oönskad händelse. En systematisk riskhantering bidrar till en ökad säkerhetsmedvetenhet, behovsbaserade skyddsåtgärder och stärkt förmåga att hantera oönskade händelser i våra verksamheter.

Det är verksamhetsansvarig chef som ansvarar för säkerhetsarbetet. Riktlinje för fördelning av arbetsmiljöuppgifter reglerar ansvaret för arbetsmiljöuppgifterna.

2. Syfte och avgränsning

Tillämpningsanvisningen beskriver olika verktyg för att undersöka (inventera) och bedöma (analysera), åtgärda och följa upp säkerhetsrisker tillsammans med risker i arbetsmiljön. Verktygen utgör metoder i det förebyggande säkerhets- och arbetsmiljöarbetet. De ska ses som en del av en större helhet, både i det systematiska säkerhetsarbetet (SSA) och det systematiska arbetsmiljöarbetet (SAM).

Verktygen syftar till att generera åtgärds- och beslutsunderlag för ansvarig chef.

Målsättningen är att skapa en behovsbaserad och skälig nivå av säkerhet, samt en god arbetsmiljö med trygga medarbetare.

De verktyg som tas upp i tillämpningsanvisningen är:

- Säkerhetsinventering
- Brandskyddsinventering
- Riskbedömning (arbetsmiljö)
- Kombinerad riskbedömning/riskanalys
- Fördjupad riskanalys inom säkerhet

Samtliga verktyg kan fungera som komplement eller underlag till andra former av riskanalyser/orsaksanalyser, exempelvis riskanalys inom ramen för internkontrollarbete eller orsaksanalys inom det brottsförebyggande arbetet. Verktygen kan fungera som en grund när verksamhetsanpassade rutiner och checklistor tas fram inom olika områden, exempelvis gällande våld, hot och otillåten påverkan.

Inom både säkerhetsarbetet och arbetsmiljöarbetet förekommer ett flertal andra undersökningsmetoder, exempelvis checklistor, medarbetarundersökningen, andra enkäter

och fysisk skyddsrand. Denna tillämpningsanvisning avgränsas till att endast redogöra för säkerhetsinventering och brandskyddsinventering som undersökningsmetoder.

3. Koppling mellan arbetsmiljöarbetet och säkerhetsarbetet

Utifrån arbetsmiljölagstiftningen har arbetsgivaren skyldighet att, som en del i det systematiska arbetsmiljöarbetet, fortlöpande undersöka, bedöma, åtgärda och följa upp risker i arbetsmiljön. Detta gäller alla organisatoriska, sociala och fysiska förhållanden med betydelse för arbetsmiljön. I säkerhetsarbetet används det förhållningsätt som benämns MTO-perspektivet (Människa - Teknik - Organisation) för att på motsvarande sätt belysa hur alla tre delar har betydelse och samspelar när risker uppstår, och att man därför måste leta riskkällor (styrkor/brister) i samtliga delar.

- Människa (M) handlar om sociala arbetsmiljöförhållanden, exempelvis hur vi beter oss mot varandra, värderingar och vilket stöd vi upplever från kollegor och chefer. Detta kallas också för *säkerhetskultur*, det vill säga beteendebaserad säkerhet.
- Teknik (T) handlar om fysiska och tekniska förhållanden med betydelse för arbetsmiljön och säkerheten, exempelvis lokalernas utformning, larm, lås och inredning.
- Organisation (O) handlar om de organisatoriska förhållandena som har betydelse för säkerheten och arbetsmiljön, såsom roller, rutiner, kunskaper och hur arbetet är organiserat.

3.1 Vad ska skyddas?

När det gäller säkerhetsarbetet innefattar det, utöver förhållanden som har betydelse för arbetsmiljön, även förhållanden kopplade till egendom och förmågan att bedriva sitt verksamhetsuppdrag trots oönskade händelser som inträffar. Säkerhetsarbetet omfattar dessutom alla människor som befinner sig i våra verksamheter, inte bara medarbetare. På det viset har skyddsåtgärderna inom säkerhetsarbetet en större bredd. Det systematiska säkerhetsarbetet grundar sig således på arbetsmiljölagstiftningen, men också på lagen om skydd mot olyckor och andra lagar/regler, samt externa krav från fastighetsägare och försäkringsbolag. En grundläggande del i det systematiska säkerhetsarbetet är de verktyg i det förebyggande säkerhetsarbetet (FÖRE) som beskrivs tillämpningsanvisningen.

3.2 Arbetsprocess SAM

För att kunna integrera säkerhetsarbetet i arbetsmiljöarbetet behöver båda utgå ifrån den lagstadgade SAM-processen. Tillämpningsanvisningen berör två delar av denna process; undersöka och riskbedöma.

- Säkerhetsinventering
- Brandskyddsinventering

- Riskbedömning
- Kombinerad riskanalys/riskbedömning

Bilden visar de metoder, redovisade i denna tillämpningsanvisning, som är integrerade i arbetsprocessen för SAM. Utöver dessa verktyg finns *Fördjupad riskanalys säkerhet*, som är ett verktyg enbart inom säkerhetsområdet när det behövs en djupare analys av säkerhetsrisker.

4. Undersöka

Att kartlägga förhållanden och identifiera risker kan göras på olika sätt och behöver göras löpande. Tillämpningsanvisningen beskriver två undersökningsmetoder inom intern säkerhet, som även har en tydlig beröring till arbetsmiljön och därför fungerar som underlag i det samlade arbetet.

4.1 Två inventeringsverktyg

Säkerhetsinventering och brandskyddsinventering är två sätt att göra en undersökning inom de respektive områdena. I inventeringarna undersöker man om det finns risker i fysiska och organisatoriska förhållanden, och/eller brister i det fysiska/tekniska skyddet och det organisatoriska/strukturella skyddet. I detta läge görs ingen bedömning eller analys av eventuella risker. Mall och metodstöd för säkerhetsinventering respektive brandskyddsinventering finns på Linweb och Chefsportalen.

Inventeringarna fungerar som ett underlag i en riskbedömning eller kombinerad riskanalys/riskbedömning. Där beslutas om olika skyddsåtgärder, till exempel utbildningsinsatser, upphandling, checklistor, rutiner, kommunikationsplaner med mera.

En säkerhetsinventering kan också fungera som underlag för en orsaksanalys som används i det brottsförebyggande arbetet. I en sådan analyseras en plats eller fenomen i syfte att identifiera yttre faktorer och hitta svar på varför en plats är otrygg och/eller brottsutsatt. En

verksamhets egen säkerhetsinventering kan i ett sådant fall komma till nytta som en del i kartläggningen innan själva orsaksanalysen startar.

4.1.1 Medverkande i en inventering

Det finns flera olika roller i samband med att en säkerhetsinventering eller brandskyddsinventering ska genomföras. Samtliga roller behöver inte nödvändigtvis delta under själva inventeringen (rundvandringen).

Ansvarig (chef)

Chef ansvarar för att både säkerhetsinventering och brandskyddsinventering genomförs, men behöver inte delta vid inventeringstillfället. Chefen har en dialog med utföraren för att komma överens om och tydliggöra syftet med inventeringen, vad man vill undersöka och uppnå med den, samt hur återkopplingen ska gå till.

Utförare

En utförare ska ha goda kunskaper om metoderna för säkerhets- respektive brandskyddsinventering. Inom kommunen är det i regel säkerhetsombud eller säkerhetssamordnare som kan agera utförare vid en inventering, beroende på syfte och vilken nivå i organisationen som undersöks.

Skyddsombud

Arbetsmiljölagen ger skyddsombudet rätt att medverka i planeringen och utförandet av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Det innebär att om det finns ett skyddsombud ska det ges möjlighet att vara med vid en brandskydds- eller säkerhetsinventering.

Övriga

Även andra sakkunniga kan bjudas in till inventeringen vid behov. Det kan exempelvis handla om sakkunnig inom lokalfrågor eller representant från fastighetsägaren.

4.1.2 Genomförande steg för steg

En inventering genomförs i huvudsak i form av en inhämtning av fakta/förutsättningar genom en rundvandring i verksamhetslokalerna och eventuellt i direkt intilliggande utemiljö. Den kan även innefatta inventering av redan inträffade händelser och relevanta rutiner. I korthet genomförs en inventering enligt följande steg för steg-beskrivning.

1. Identifiering av risker och brister i skyddet
2. Förslag till åtgärder, inkl uppskattning hur snabbt bristen behöver åtgärdas.
3. Tillse att skriftlig dokumentation delges ansvarig chef. Detta underlag fungerar som input till en kommande riskbedömning eller kombinerad riskanalys/riskbedömning. Det är först efter en sådan som åtgärder formuleras i en handlingsplan. Chef ansvarar för det arbetet.

4.2 Säkerhetsinventering

Kommunens metod för säkerhetsinventering uppfyller det krav som ställs av försäkringsbolaget avseende att analysera risker. Aktuella krav framgår av gällande

försäkringsavtal och försäkringsvillkor, inklusive så kallade säkerhetsföreskrifter, för den så kallade Kommunförsäkringen. Säkerhetsinventeringen är också ett sätt att undersöka om förutsättningarna i den fysiska arbetsmiljön kan ge upphov till risker för våld och hot i arbetet. Detta regleras i arbetsmiljölagstiftningen.

4.2.1 När ska en säkerhetsinventering genomföras?

Säkerhetsinventering ska genomföras minst en (1) gång per år i varje fastighetsobjekt/verksamhetslokal, vilket grundar sig på krav som försäkringsbolaget ställer på kommunen.

En säkerhetsinventering kan därutöver bli aktuellt exempelvis:

- Vid en förändring, som har konsekvens för det fysiska/tekniska skyddet eller organisatoriska skyddet, och det behövs en fysisk undersökning av förutsättningarna.
- Vid en inträffad oönskad händelse, eller vid iakttagelse att det finns brister i verksamhetens skydd,
- När en riskbedömning (arbetsmiljö) visat på risker som pekar på behov av en djupare kartläggning av brister i skalskydd, larmfunktion, tillträde, lås och larm, kamerabevakning och statistik över inträffade oönskade händelser.

4.2.2 Omfattning

En säkerhetsinventering fokuserar på att upptäcka eventuella brister i det fysiska/tekniska eller det organisatoriska skyddet och kan innefatta kontroll av bland annat skalskydd, tillträde/behörighet, flöden, lokalernas utformning, tekniska säkerhetssystem samt rutiner kopplade till dessa.

Vad som inventeras beror på syftet. Vid den årliga genomgången ska inventeringen dock göras med ett helhetsperspektiv som är relevant för verksamheten. Även om brandskyddet inte är ett fokusområde vid en säkerhetsinventering ska eventuella uppmärksammade brister i det systematiska brandskyddsarbetet givetvis dokumenteras.

4.2.3 Säkerhetsinventeringen som en del i att undersöka risker för våld och hot i arbetsmiljön

Undersökning av risker för våld, hot och otillåten påverkan i arbetet bör bestå av två delar; dels en del som handlar om de fysiska/tekniska förhållandena och dels en del som handlar om de organisatoriska och sociala förhållandena. Brister i det fysiska/tekniska skyddet samt rutiner kopplat till våld, hot och otillåten påverkan i arbetsmiljön undersöks som en del i den årliga säkerhetsinventeringen. Som komplement till säkerhetsinventeringen ska också medarbetarnas perspektiv fångas in och risker med våld och hot i arbetsmiljön utifrån ett organisatoriskt och socialt perspektiv undersökas. Stöd för undersökning av våld och hot i arbetsmiljön finns på Chefsportalen.

4.3 Brandskyddsinventering

Kommunens metod för brandskyddsinventering uppfyller det krav Lejonfastigheter ställer på kommunen i egenskap av hyresgäst (verksamhetsutövare). Kravet följer av hyresmodellen och gränsdragningslistan (bilaga hyreskontrakt).

Brandskyddsinventering är grundläggande för verksamhetens systematiska brandskyddsarbete (SBA). Kommunens SBA-ansvar följer av Lag (2003:778) om skydd mot olyckor samt det allmänna rådet om systematiskt brandskyddsarbete (SRVFS 2004:3), och finns beskrivet i *Kommunövergripande tillämpningsanvisning till Riktlinje för intern säkerhet – Systematiskt brandskyddsarbete*. Även arbetsmiljölagstiftningen reglerar utrymning, brand och brandskydd för arbetstagare.

4.3.1 När ska en brandskyddsinventering genomföras?

Brandskyddsinventering är obligatorisk att genomföra en (1) gång per år i varje fastighetsobjekt/verksamhetslokal. Kravet på årlig inventering grundar sig på krav i gränsdragningslistan men också på skyldigheten att årligen följa upp och revidera SBA-arbetet.

En brandskyddsinventering kan därutöver bli aktuell exempelvis:

- Vid ombyggnad/lokalförändring som har konsekvens för brandskyddet
- Vid en samlokalisering, det vill säga en lokalförändring som gör att flera verksamheter ryms inom en byggnad
- Vid organisationsförändring som har en påverkan på SBA-arbetet, exempelvis den interna brandskyddsorganisationen
- Vid en inträffad incident eller iakttagelse att det finns risker/brister inom brandskyddet

4.3.2 Omfattning

Metoden för brandskyddsinventering är i stort densamma som för säkerhetsinventeringen. Skillnaden är att fokus ligger på enbart brandskyddet. Behovet av ett separat inventeringstillfälle och mall grundar sig på att brandskyddsområdet bara i sig är komplext.

Vid en brandskyddsinventering identifieras riskkällor/risker för uppkomst av brand, brandspridning, utrymningsproblematik samt hantering av brandfarlig och explosiv vara med mera. Det handlar därutöver om att följa upp och utveckla SBA-arbetet samt uppdatera SBA-dokumentationen. Metoden fungerar därför som en årlig revision av SBA.

4.3.3 Brandskyddsinventering som en del i den fysiska skyddsronden

Utifrån kraven i arbetsmiljölagstiftningen ska den fysiska arbetsmiljön regelbundet undersökas som ett led i det systematiska arbetsmiljöarbetet. Detta görs i den fysiska skyddsronden, som ska genomföras minst en gång om året och bör vara en del av verksamhetens årshjul. Brandskyddsinventeringen är en del i den fysiska skyddsronden. Stöd för fysisk skyddsrund finns på Chefsportalen.

5. Analysera/bedöma risker

När en undersökning eller inventering enligt ovan har genomförts, är det viktigt att ansvarig chef tar ställning till åtgärder för att stärka skyddet och förbättra förhållandena. Innan åtgärder beslutas behöver en bedömning/analys av riskerna och dess påverkan (konsekvens) på exempelvis medarbetare, verksamhet, lokal eller omvärld, till exempel kunder och brukare, göras.

En riskbedömning/riskanalys behöver inte föregås av en säkerhetsinventering eller en brandskyddsinventering, utan kan genomföras utifrån annan information som framkommit.

I detta avsnitt beskrivs två varianter av bedömning/analys av risker:

- Riskbedömning, enbart utifrån arbetsmiljölagstiftningen
- Kombinerad riskanalys/riskbedömning, både säkerhetsrisker och arbetsmiljörisker

Båda verktygen är integrerade i SAM-processen och syftet är att underlaget ska ge en nulägesbild och generera en handlingsplan, som beskrivs närmare i avsnitt 6.

Därutöver finns en metod för fördjupad riskanalys inom säkerhet. Det verktyget utgör inte en metod för riskbedömning utifrån arbetsmiljölagstiftningens krav. Därför beskrivs analysverktyget separat i denna tillämpningsanvisning (avsnitt 7).

5.1 Riskbedömning (arbetsmiljö)

En riskbedömning går ut på att bedöma de arbetsmiljörisker som har identifierats i verksamheten och värdera om riskerna är allvarliga eller inte. Att bedöma risker är en del av det systematiska arbetsmiljöarbetet för att skapa en god arbetsmiljö. Mall och metodstöd för riskbedömning finns på Chefsportalen.

Utifrån arbetsmiljölagstiftningen ansvarar chefen för att genomföra en riskbedömning efter en genomförd undersökning av arbetsmiljön. Undersökningen fungerar då som ett underlag för riskbedömningen.

Vid bedömning av en risk är görs en sammanvägning av:

1. sannolikheten för att ohälsa eller olycksfall uppstår, och
2. vad konsekvensen blir om något händer.

Den grundläggande anledningen att göra en riskbedömning är att den ska leda till rätt åtgärder, men också att den hjälper till att prioritera bland åtgärderna. De allvarligaste riskerna ska åtgärdas först. En riskbedömning inklusive handlingsplan ska alltid dokumenteras skriftligt.

5.1.1 Riskbedömning före förändring av verksamheten

Reglerna om det systematiska arbetsmiljöarbetet säger att riskbedömningar ska göras i samband med förändringar i verksamheten. Med det menas ändringar som inte utgör en del av den dagliga verksamheten, som till exempel:

- personalförändringar
- förändringar av arbetsmetoder eller arbetstider
- organisationsförändringar
- om- och nybyggnationer (kombinerad riskanalys/riskbedömning används inom Linköpings kommun, se nedan)
- när ny arbetsutrustning införs

Riskbedömningar ska göras innan förändringar genomförs för att eventuella åtgärder ska kunna genomföras i tid. En riskbedömning behöver föregås av en kartläggning av vad

förändringen består av, var den ska genomföras och vilka medarbetare som berörs av ändringen.

5.1.2 Medverkande i en riskbedömning

Det är chefen som ansvarar för att genomföra riskbedömningen och att de som ska medverka får möjlighet att göra det.

Arbetsmiljölagen ger skyddsombudet rätt att medverka i planeringen och utförandet av det systematiska arbetsmiljöarbetet. Skyddsombudet för det skyddsområde som berörs av riskbedömningen ska därför alltid ges möjlighet att delta. Detta gäller även elevskyddsombud i förekommande fall.

Förutom chef och skyddsombud kan en medarbetare eller funktioner med särskild kunskap av verksamheten/förändringen medverka i en riskbedömning om det finns behov av det.

5.1.3 Genomförande steg för steg

Nedan följer en kortfattad beskrivning hur en riskbedömning genomförs steg för steg.

1. Chef initierar riskbedömningen och tydliggör ämnet som ska riskbedömas, omfattning, deltagare, tidsplan etcetera.
2. På mötet identifieras risker utifrån aktuellt ämne, som sedan värderas med hjälp av riskbedömningsmatrisen i mallen (sannolikhet och konsekvens)
3. Nästa steg är att ta fram och dokumentera åtgärder i handlingsplanen
4. Dokumentationen tas om hand av ansvarig chef, som ansvarar för att åtgärder vidtas.
5. Ansvarig chef arbetar vidare i handlingsplanen tillsammans med aktuellt skyddsombud och andra som behöver vara med (skyddsombud ska alltid ha möjlighet att delta).

5.2 Kombinerad riskanalys/riskbedömning

En kombinerad riskanalys/riskbedömning går ut på att identifiera och bedöma både arbetsmiljörisker och säkerhetsrisker, samt värdera deras påverkan på verksamheten utifrån en helhetssyn. Denna metod uppfyller krav som ställs i arbetsmiljölagstiftningen.

I och med att arbetsmiljörisker och andra säkerhetsrisker är så nära besläktade kan det finnas en risk att chefen missar att göra nödvändiga åtgärder utifrån arbetsmiljölagstiftningen i en traditionell riskanalys inom säkerhet. Likaså kan en riskbedömning utifrån arbetsmiljölagstiftningen ha ett för avgränsat perspektiv när en arbetsplats behöver analysera risker i verksamheten och vidta förbättringsåtgärder. Av den anledningen har en gemensam mall tagits fram för att göra en kombinerad riskanalys/riskbedömning där samtliga aspekter tas med. Mall och metodstöd finns på Chefsportalen och Linweb.

Även i denna metod/mall värderas riskerna genom en sammanvägning av:

1. sannolikheten för att en oönskad händelse inträffar, och
2. vad konsekvensen blir om något händer

Målbilden för en kombinerad riskanalys/riskbedömning är att ett fåtal personer under en sittning kan fånga och dokumentera riskbilden i en verksamhet, ett mindre projekt eller en

aktivitet. En kombinerad riskanalys/riskbedömning inklusive handlingsplan ska alltid dokumenteras skriftligt.

5.2.1 När ska en kombinerad riskanalys/riskbedömning genomföras?

I de fall information har framkommit eller undersökningar har visat att det kan finnas risker inom fler områden än arbetsmiljöområdet, ska en kombinerad riskanalys/riskbedömning genomföras.

Nedan följer några exempel på tillfällen för en kombinerad riskanalys/riskbedömning:

- Vid behov av en snabb kartläggning och bedömning/analys av både säkerhets- och arbetsmiljörisker för prioritering av åtgärder
- Det framkommer behov av analys för att stärka skadeförebyggande insatser, efter signaler från medarbetare, skyddsombud, säkerhetsombud/samordnare eller ledning.
- Verksamheten står inför en lokalförändring av något slag: nya lokaler, ombyggnad, samlokalisering.

5.2.2 Omfattning

I denna metod analyseras påverkan (konsekvensen) dels med ett helhetsperspektiv, och dels utifrån särskilda perspektiv som bryts ut. Det går att belysa och värdera konsekvenser utifrån många olika perspektiv, exempelvis för en viss målgrupp eller del av verksamheten eller del av lokalen. Behovet avgör om ett eller flera perspektiv ska brytas ut. Gällande påverkan på medarbetare ska arbetsmiljöperspektivet alltid brytas ut och även värderas separat så att konsekvens, riskvärde och åtgärder specifikt kopplat till arbetsmiljörisker framgår tydligt.

I en kombinerad riskanalys/riskbedömning synliggörs och granskas alla förhållanden (MTO) som har betydelse för säkerheten och arbetsmiljön. För att kunna föreslå riktade och effektiva åtgärder belyses styrkor och brister/svagheter (riskkällor) i alla tre delar.

En fördel med metoden är att den är översiktlig och att den som regel blir klar under ett möte. Vid behov av en djupare analys och ett mer långsiktigt perspektiv kan de medverkande föreslå som åtgärd att en fördjupad riskanalys inom säkerhet bör genomföras.

5.2.3 Medverkande i en kombinerad riskanalys/riskbedömning

En kombinerad riskanalys/riskbedömning påminner om den traditionella riskbedömningen där endast arbetsmiljörisker bedöms. Chefen ansvarar för att den kombinerade riskanalysen/riskbedömningen genomförs, ger en inriktning med mål och omfattning, samt medverkar i hela processen.

Skyddsombudet för det skyddsområde som berörs har en viktig roll utifrån samverkan enligt arbetsmiljölagstiftningen och ska alltid ges möjlighet att delta. Detta gäller även elevskyddsombudet i förekommande fall.

Utifrån behov deltar också ytterligare personer, såsom medarbetare från verksamheten/-er som berörs, eller sakkunnig inom förvaltningen eller hos extern part, exempelvis representant från fastighetsägaren.

Analysledare

I en kombinerad riskanalys/riskbedömning har analysledaren en viktig funktion. Analysledaren ska verka för ett öppet forum och klimat. Dennes roll är att se till att alla risker och åtgärdsförslag kommer upp på bordet och dokumenteras i mallen, samt att hålla i mötet så att analysarbetet bedrivs steg för steg enligt mallens uppbyggnad. Som huvudregel är en funktion i säkerhetsorganisationen analysledare i den kombinerade riskanalysen/riskbedömningen, men den rollen kan också tillfalla någon annan i analysteamet.

5.2.4 Genomförande steg för steg

Nedan följer en kortfattad beskrivning hur en kombinerad riskanalys/riskbedömning genomförs steg för steg. Det framgår även i mallen.

1. Chef: Chef initierar uppdraget och utformar mål, omfattning, deltagare etcetera.
2. Analysteam: Mötet inleds med att analysledaren tydliggör uppdragsbeskrivningen.
3. Analysteam: På mötet identifieras risker, först genom en brainstorming. Sedan värderas (sannolikhet och konsekvens) riskernas påverkan på verksamheten med ett helhetsperspektiv. Varje risk ska därutöver brytas ut och påverkan på arbetsmiljön ska värderas separat.
4. Analysteam: Nästa steg på mötet är att kommentera riskkällor (styrkor/brister i MTO), vilket ger en översiktlig bild av orsaker till risken och en bra grund för nästa steg.
5. Analysteam: Sista steget på mötet är att ta fram och dokumentera alla åtgärdsförslag, inklusive överföra till handlingsplan
6. Chef: Dokumentation tas om hand av ansvarig chef, som ansvarar för att åtgärder vidtas.
7. Chef: Ansvarig chef arbetar vidare i handlingsplanen tillsammans med de som behöver vara med (skyddsombud ska alltid ha möjlighet att delta).

6. Åtgärda risker och följa upp

Efter att en riskbedömning alternativt en kombinerad riskanalys/riskbedömning har gjorts, ansvarar chefen för att besluta om åtgärder och föra in dem i en handlingsplan.

I handlingsplanen ska det framgå vad som ska göras, vem som ansvarar och när kontroll av åtgärden ska ske. Detta arbetssätt utgår ifrån den lagstadgade SAM-processen och omhändertar både arbetsmiljörisker och andra säkerhetsrisker på samma sätt. Alla åtgärder ska genomföras så snart det är möjligt. Ansvar för att åtgärda och följa upp ligger på den chef som har ansvar för verksamheten samt fått fördelade arbetsmiljöuppgifter.

Vid uppföljningen av handlingsplanen utvärderas om alla åtgärder är genomförda, om de fått önskad effekt samt om det finns behov av att hitta nya sätt att arbeta med risken.

Det kan behöva göras nya undersökningar och riskanalyser eller riskbedömningar för att få en nulägesbild som kan avgöra om åtgärderna som genomförts har haft önskad effekt. När det gäller säkerhetsinventering respektive brandskyddsinventering ska dessa ske årligen, vilket ger en ny lägesbild minst en gång per år.

Uppföljningen är en del i det systematiska arbetet med arbetsmiljö (SAM) och säkerhet (SSA).

7. Fördjupad riskanalys inom säkerhet

Fördjupad riskanalys inom säkerhet ingår inte i arbetsprocessen för SAM, utan är ett analysverktyg enbart inom säkerhetsområdet. Metoden används av funktionerna i säkerhetsorganisationen. Mall och metodstöd finns på Linweb.

Även i denna metod/mall värderas riskerna genom en sammanvägning av:

1. sannolikheten för att en oönskad händelse inträffar, och
2. vad konsekvensen blir om något händer

Det grundläggande syftet med en fördjupad riskanalys inom säkerhet är att den ska generera ett underlag till verksamhetsansvariga chefer för att arbeta vidare med åtgärder inom ramen för sitt ansvar för arbetsmiljö och säkerhet. Om arbetsmiljörisker upptäcks under arbetet med en fördjupad riskanalys inom säkerhet, ska dessa omedelbart lyftas till ansvarig chef för vidare hantering.

Denna fördjupade riskanalys används när det finns behov av en djupare analys av säkerhetsrisker. Det kan vara aktuellt när det finns en komplexitet och ett helhetsgrepp behöver tas för att lyfta medvetenheten och nå hållbara lösningar över tid. En riskanalys kan vidare gynna verksamhetens kontinuitetsplanering och göra dem mer säkerhetsmedvetna och robusta för störningar. På detta sätt utökas också förmågan att hantera oönskade händelser inom ramen för ordinarie organisation. Att genomföra en fördjupad riskanalys kan ha framkommit som förslag exempelvis vid en riskbedömning.